

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 13 mars 2003

Ö 1006-01

KLAGANDE

L.B., Box 1703, 111 87 STOCKHOLM

MOTPART

Riksskatteverket, 171 94 SOLNA

SAKEN

Arvode till konkursförvaltare

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 5, beslut den 14 februari 2001 i mål Ö 8735-00

Hovrättens beslut

se Bilaga

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen lämnar överklagandet utan bifall.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

L.B. har yrkat att Högsta domstolen fastställer hans konkursförvaltar-

arvode till 750.000 kr jämte mervärdesskatt.

Riksskatteverket har bestritt yrkandet.

Konkursförvaltarkollegiernas förening har avgett yttrande.

SKÄL

En första fråga i målet gäller om advokaten L.B. såsom konkursförvaltare i Sunways Airlines konkurs i enlighet med 7 kap. 10 § konkurslagen bort höra tillsynsmyndigheten innan han beslöt dels att inte väcka talan om återvinning rörande en pantsättning till säkerhet för en rekonstruktörs arbete, dels att i sitt utdelningsförslag godkänna rekonstruktörens resterande arvode som skäligt enligt 4 kap. 4 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och förmånsberättigat enligt 10 § första stycket 2 förmånsrättslagen (1970:979). Om samrådsplikt anses ha förelegat blir nästa fråga om L.B.s konkursförvaltararvode skall sättas ned (jfr 14 kap. 4 § konkurslagen).

Av utredningen framgår att rekonstruktörens arbete med Sunways Airlines började den 20 september 1997, att rätten beslöt om företagsrekonstruktion den 25 september och därvid förordnade rekonstruktören, att bolagets flygtillstånd drogs in av Luftfartsverket den 29 september, att rekonstruktören ansökte om upphörande av rekonstruktionen den 3 oktober och att bolaget försattes i konkurs den 6 oktober. Rekonstruktören begärde 655.000 kr inklusive mervärdesskatt i arvode, varav 185.000 kr belöpte på tiden fram till den 25 september och 470.000 kr från rättsens beslut om rekonstruktion till den 3 oktober. För att åta sig uppdraget betingade sig rekonstruktören panträtt i en tvistig fordran som bolaget hade hos en tredje man i Schweiz, men panträtten kom att fullbordas genom denuntiation först kring den 1 oktober. I konkursbouppteckningen i

november 1997, vari tillgångarna värderades till ca 1,5 miljoner kr, och i förvaltarberättelsen i augusti 1998 angav förvaltaren att pantsättningen eventuellt kunde vara återvinningsbar och att rekonstruktörens arvode endast delvis torde omfattas av förmånsrätt. Sedan konkursförvaltaren närmare satt sig in i omfattningen av det arbete rekonstruktören utfört framför allt under tiden den 29 september – den 3 oktober, då denne försökte återfå flygtillståndet och i övrigt säkra fortsatt drift vid Sunways Airlines, fann förvaltaren emellertid inte skäl att ifrågasätta skäligheten i arvodet. Med hänsyn till att sekundogäldenären befann sig utomlands och behörig företrädare för denne varit svår att nå fann konkursförvaltaren vidare att det inte förelåg dröjsmål med fullbordandet av pantsättningen. Förvaltaren beslöt därför att inte väcka talan om återvinning av 177.000 kr, som rekonstruktören erhållit vid indrivning av den pantsatta fordringen; i utdelningsförslaget i november 1999 tilldelades rekonstruktören 470.000 kr med förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen.

Enligt 7 kap. 10 § konkurslagen skall konkursförvaltaren i viktigare frågor höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer, om det inte föreligger hinder mot det. Bestämmelsen har sitt ursprung i 51 a § i den äldre konkurslagen. Enligt denna skulle konkursförvaltaren höra särskilt berörda borgenärer. Som exempel på viktigare frågor angavs i förarbetena fråga om den vidare driften av gäldenärens rörelse, om försäljningen av värdefull egendom och om väckande av återvinningstalan eller annan talan angående inte obetydligt belopp (prop. 1978/79:105 s. 273).

Genom 1987 års reform av konkurslagen infördes den nuvarande regeln i 7 kap. 10 §, vilket innebär att konkursförvaltaren i viktigare frågor skall höra även tillsynsmyndigheten. Som skäl anfördes att tillsynen inte fungerade utan ett fortlöpande samråd samt att ett samråd kunde vara ett stöd för förvaltaren. Samtidigt

betonades att bestämmelsen inte fick uppfattas som någon egentlig begränsning av förvaltarens självständighet. Principen skulle fortfarande vara att förvaltaren fattade besluten och tog ansvar för dem. Vidare påpekades att skyldigheten att höra tillsynsmyndigheten inte innebär att myndigheten skall ge något formellt godkännande av en åtgärd som förvaltaren ämnar vidta. Som exempel på viktigare frågor hänvisades till vad som redan gällde för hörande av särskilt berörda borgenärer. (Prop. 1986/87:90 s. 113 och 264.)

Det är uppenbart att dispositionen över 655.000 kr i ett konkursbo med tillgångar uppgående till ca 1,5 miljoner kr är en viktigare fråga, i vart fall om någon tvekan kan råda om vilken åtgärd som bör vidtas. Även om i förevarande fall rekonstruktörens arvodesanspråk efter den närmare utredningen framstod som befogat, borde konkursförvaltaren inför sitt ställningstagande ha hört tillsynsmyndigheten rörande anspråket. Detsamma gäller återvinning av panträtten, särskilt som det beslutet inte var självklart (jfr NJA II 1976 s. 197 och t.ex. NJA 1987 s. 320 på s. 330).

Enbart ett omnämnande av ett problem i konkursbouppteckningen eller i förvaltarberättelsen befriar inte konkursförvaltaren från skyldigheten att särskilt inhämta tillsynsmyndighetens synpunkter. Inte heller en möjlighet för konkursborgenärerna att klandra ett utdelningsförslag medför sådan befrielse. Såvitt avser frågan om återvinning märks dessutom att konkursborgenärernas subsidiära talerätt enligt 4 kap. 19 § andra stycket konkurslagen är begränsad till väckande av talan, varvid talan enligt 20 § måste väckas inom ett år från dagen för konkursbeslutet; när denna talefrist i förevarande fall gick ut, hade borgenärerna fortfarande viss anledning att tro att konkursförvaltaren själv avsåg att aktualisera återvinning.

Konkursförvaltaren i Sunways Airlines konkurs borde således ha hört tillsynsmyndigheten innan han tog definitiv ställning till frågan om skäligt rekonstruktörsarvode och om återvinning.

Frågan blir därmed huruvida förvaltarens underlåtenhet att samråda skall medföra att hans arvode sätts ned.

Enligt 14 kap. 4 § konkurslagen får arvode till konkursförvaltare inte bestämmas till högre belopp än som kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget med hänsyn till det arbete som det har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt boets omfattning.

Bestämmelsens lydelse stammar från 1921 års konkurslag. Hänvisningen till förvaltarens omsorg och skicklighet torde syfta till att understryka betydelsen av att förvaltaren åstadkommer god utdelning till borgenärerna. Inget i lagen eller dess förarbeten säger att förvaltarens efterlevnad av samrådsbestämmelsen i och för sig skall inverka på arvodet (jfr prop. 1978/79:105 s. 275). Tillsynsmyndigheten och rätten har andra medel att sanktionera en bristande efterlevnad av samrådsplikten. Det torde inte vara vanligt att förvaltarens arvode sätts ned om borgenärerna vållats skada som skall ersättas av förvaltaren, något som emellertid kan förklaras med att borgenärerna i så fall skulle bli dubbelt kompenserade. Icke desto mindre ingår skyldighet att i vissa fall höra tillsynsmyndigheten i förvaltarens plikter. Skyldigheten tjänar det viktiga ändamålet att förvaltaren skall få ett gott beslutsunderlag. En sanktionering av skyldigheten genom möjlighet till avdrag på arvodet kan förmodas främja att den iakttas. Oavsett om konkursförvaltaren fattat något felaktigt beslut, bör ett icke oväsentligt åsidosättande av skyldigheten att höra tillsynsmyndigheten därför medföra en viss nedsättning av arvodet.

Åsidosättandet av plikten att höra tillsynsmyndigheten i förevarande fall har inte varit oväsentligt. Förvaltarens arvode skall således sättas ned. Det saknas anledning att frångå domstolarnas bedömning rörande avdragets storlek.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Svensson, Lennander, Håstad (referent), Dahllöf och Ella Nyström
Föredragande revisionssekreterare: Sundin